

PROVOCĂRI SOCIETALE ALE ADOLESCENȚILOR: PROBLEME ȘI SOLUȚII DIN PERSPECTIVA CONSILIERII EDUCAȚIONALE

Doina PAVALACHI

Doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creanga" din Chișinău,
Republica Moldova

e-mail: doinappavalachi@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1954-8167>

Adolescența, stadiu de tranziție către personalitatea umană, este influențată de multiple provocări societale cu extindere globală. Prezentul articol explorează modalitatea în care provocările societale ale adolescenților pot fi analizate din perspectiva metasisemologiei educaționale în baza modelului ecologic al lui Urie Bronfenbrenner. Din această perspectivă, dezvoltarea personalității adolescenților constituie rezultatul interacțiunii dintre individ și mediul său la nivel de a) interacțiuni sistemice dintre microsistem, mesosistem, exosistem, macrosistem și cronosistem și b) interacțiuni metasisemice specifice diversificării rapide a mediilor real-virtuale. În articol sunt descrise următoarele provocări societale: antreprenorialul și incluziunea socială, abuzul de substanțe (alcoolismul), relațiile intergeneraționale, valorile și impactul activităților recreative, tehnologiile digitale. Studiul meticolos al acestora a permis identificarea elementelor constitutive, structurii și formei curriculare programului „Provocările societale și dezvoltarea personalității adolescenților”, focusat pe consilierea educațională în managementul provocărilor societale actuale. Concluzia subliniază necesitatea în practici educaționale integrate pentru dezvoltarea personalității adolescenților în dinamicitatea și flexibilitatea mediilor de învățare.

Cuvinte-cheie: adolescență, provocări societale, metasisemologie educațională, incluziune socială, antreprenariat, relații intergeneraționale.

SOCIAL CHALLENGES OF TEENAGERS: PROBLEMS AND SOLUTIONS FROM THE PERSPECTIVE OF EDUCATIONAL COUNSELING

Adolescence, a transitional stage towards human personality, is influenced by multiple societal challenges with global scope. This article explores how the societal challenges of adolescents can be analyzed from the perspective of educational metasisemology based on Urie Bronfenbrenner's ecological model. From this perspective, the development of adolescent personality is the result of the interaction between the individual and his/her environment at the level of a) systemic interactions between the microsystem, mesosystem, exosystem, macrosystem and chronosystem and b) metasisemic interactions specific to the rapid diversification of real-virtual environments. This article describes the following societal challenges: entrepreneurship and social inclusion, substance abuse (alcoholism), intergenerational relations, values and impact of recreational activities, digital technologies. Their meticulous study allowed the identification of the constitutive elements, structure and curricular form of the program "Societal Challenges and Adolescent Personality Development", focused on educational counseling in the management of current societal challenges. The conclusion refers the need for integrated educational practices for the development of adolescents' personality in the dynamic context of the educational environment.

Keywords: adolescence, societal challenges, educational metasisemology, social inclusion, entrepreneurship, intergenerational relations.

DÉFIS SOCIAUX DES ADOLESCENTS: PROBLÈMES ET SOLUTIONS DU POINT DE VUE DU CONSEIL PÉDAGOGIQUE

L'adolescence, étape de transition vers la personnalité humaine, est influencée par de multiples défis sociétaux de portée mondiale. Cet article explore comment les défis sociétaux des adolescents peuvent être analysés du point de vue des métasystèmes éducatifs basés sur le modèle écologique d'Urie Bronfenbrenner. Dans cette perspective, le développement de la personnalité adolescente est le résultat de l'interaction entre l'individu et son environnement au niveau a) des interactions systémiques entre le microsystème, le mésosystème, l'exosystème, le macrosystème et le chronosystème et b) des interactions métasystémiques propres à l'individu. diversification rapide des environnements réels-virtuels. Cet article décrit les défis sociétaux suivants : l'entrepreneuriat et l'inclusion sociale, la toxicomanie (alcoolisme), les relations intergénérationnelles, les valeurs et l'impact des activités récréatives, les technologies numériques. Leur étude minutieuse a permis d'identifier les éléments constitutifs, la structure et la forme curriculaire du programme «Défis sociétaux et développement de la personnalité des adolescents », axé sur le conseil pédagogique dans la gestion des défis sociétaux actuels. La conclusion souligne la nécessité de pratiques éducatives intégrées pour le développement de la personnalité des adolescents dans le contexte dynamique de l'environnement éducatif.

Mots-clés: *adolescence, défis sociétaux, métasystémologie éducative, inclusion sociale, entrepreneuriat, relations intergénérationnelles.*

СОЦИАЛЬНЫЕ ВЫЗОВЫ ПОДРОСТКОВ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО КОНСУЛЬТИРОВАНИЯ

Подростковый возраст, переходный этап к формированию личности, подвержен влиянию многочисленных социальных проблем глобального масштаба. В статье рассматривается, как социальные проблемы подростков можно проанализировать с точки зрения образовательных метасистем, основанных на экологической модели Ури Bronfenbrennera. С этой точки зрения, развитие личности подростка является результатом взаимодействия индивидуума с окружающей средой на уровне а) системных взаимодействий между микросистемой, мезосистемой, экзосистемой, макросистемой и хроносистемой и б) метасистемных взаимодействий, характерных для данной идентичности, быстрая диверсификация реально-виртуальных сред. В статье описываются следующие общественные проблемы: предпринимательство и социальная интеграция, злоупотребление психоактивными веществами (алкоголизм), межпоколенческие отношения, ценности и влияние досуговой деятельности, цифровые технологии. Их тщательное исследование позволило определить составные элементы, структуру и форму учебного плана программы «Социальные проблемы и развитие личности подростков», ориентированной на образовательное консультирование по управлению текущими социальными проблемами. В заключение подчеркивается необходимость комплексных образовательных практик для развития личности подростков в условиях динамичности и гибкости учебной среды.

Ключевые слова: *подростковый возраст, социальные проблемы, образовательная метасистемология, социальная инклюзия, предпринимательство, межпоколенческие отношения.*

Introducere

Cuvântul *provocare* se referă la situația sau sarcina care necesită efort și abilitate pentru a fi depășită, completată cu succes sau ca o oportuni-

tate de a testa și a extinde limitele personale pentru a stimula creșterea și dezvoltarea profesională sau instituțională. Tradus în limba engleză, termenul *provocare* devine *challenges* și se referă la ceva

nou și dificil care necesită mult efort și determinare. În științele educației acest termen se regăsește în sintagma “*provocare societală*” (engl. *societal challenges*) pentru a valoriza impactul globalizării sau a altor influențe globale asupra comportamentului anumitor categorii de persoane [5]. Provocările societale constituie o oportunitate pentru ingineria socială și un punct de reper pentru politicile în domeniul tineretului. Impactul acestor politici ar fi integrarea adolescenților în ecosistemul învățării și comunicării cu dimensiuni planetare, dar în care acțiunea este realizată la nivel de individ și societate [6].

Adolescența este perioada din viața omului dintre pubertate și vârsta adultă în care are loc maturizarea treptată a funcțiilor fizice, psihice, (meta) cognitive și spirituale. Ștefăneț Diana (2020) afirmă că adolescența acoperă intervalul de vârstă cuprinsă între 14/15 – 18/20 de ani, dar menționează că unii autori vorbesc despre o adolescență prelungită, uneori până la 25 de ani [11]. Conform prevederilor stipulate în Rezoluția de la Adunarea Generală ONU 36/28 din 1981, persoanele cu vârsta de 15-24 ani se numesc tineri, iar vârsta maturității este de 18 ani. Prin urmare, adolescența (din latină *adolescentă*, engl. *teenagers*) este perioada de tranziție biologică, psihologică și socială de la pubertate la maturitate, în care se produc modificări semnificative la nivel fizic, comportamental, de incluziune socială și de afirmare ca personalitate.

Provocările sociale pot avea impact pozitiv sau negativ pentru dezvoltarea personalității adolescenților. Impactul pozitiv se referă la emergența unor strategii/tactici educaționale de natură metacognitivă, iar impactul negativ conduce la liberalizarea valorilor. În această lucrare ne vom referi la specificul provocărilor societale și impactul acestora. Pentru o mai bună înțelegere a impactului provocărilor societale asupra adolescenților vom aplica metodologia metasistemologiei educaționale

și modelul ecologic al lui Urie Bronfenbrenner. Din această perspectivă putem explica dezvoltarea personalității adolescenților ca rezultat al interacțiunii dintre individ și mediul la nivel de a) interacțiuni sistemice dintre microsistem, mesosistem, exosistem, macrosistem și cronosistem și b) interacțiuni metasistemice specifice diversificării rapide a mediilor real-virtuale.

Ipotetic, microsistemul include interacțiunile directe ale adolescentului cu familia, prietenii, colegii de școală etc., care au un rol crucial pentru incluziunea socială. Astfel, de exemplu un mediu familial armonios poate stimula încrederea în sine ale adolescenților, în timp ce conflictele pot genera nesiguranță și stres. Mesosistemul, care se referă la interconexiunile dintre micro sisteme, face posibilă ca colaborarea dintre familie și școală să contribuie la reziliența socială, iar lipsa unei comunicări eficiente poate crea disfuncționalități în procesul de dezvoltare cognitivă și afectivă.

Exosistemul este asociat cu contextul social în care adolescentul nu este direct implicat, dar care influențează indirect viața sa, cum ar fi politicile educaționale, locul de muncă al părinților sau lipsa temporară ale acestora. De exemplu, programul prelungit al unui părinte poate afecta timpul de calitate petrecut cu adolescentul, având consecințe asupra relației și suportului emoțional. Macrosistemul reprezintă cadrul cultural, economic și politic al adolescentului. Valorile culturale, normele sociale și politicile naționale influențează atitudinile și comportamentele acestuia. În contextul globalizării, adolescenții sunt expuși unor influențe culturale diverse care le modelează identitatea și aspirațiile către autoafirmare și reziliență. Cronosistemul reflectă dimensiunea temporală a modelului, analizând modul în care schimbările din mediu sau evenimentele importante influențează dezvoltarea în timp. De exemplu, pandemia COVID-19 a avut un impact semnificativ asupra educației și socializării

adolescenților, influențându-le percepțiile asupra lumii și strategiile de adaptare.

Problema cercetării se concentrează pe identificarea structurii programului de instruire în care provocările societale ale adolescenților pot fi analizate prin abordarea metasistemică propusă de modelul lui Bronfenbrenner. Într-un context global marcat de schimbări rapide, cum ar fi avansul tehnologic, crizele climatice și transformările sociale, adolescenții se confruntă cu o gamă diversă de influență care le modelează dezvoltarea. Aceste influențe nu acționează izolat, ci sunt integrate într-un sistem ecologic complex, în fiecare nivel al mediului contribuie la conturarea oportunităților și dificultăților specifice vârstei lor. Abordarea metasistemică oferă un cadru pentru a examina aceste influențe nu doar în mod individual, ci în interacțiunea lor, luând în considerare dinamica dintre microsistem, mesosistem, exosistem, macrosistem și cronosistem. Fiecare dintre aceste niveluri este afectat de probleme globale precum migrația, inegalitățile economice, schimbările climatice și digitale, iar impactul cultural acestora asupra adolescenților variază în funcție de context, economice și sociale. Modelul ecologic al lui Bronfenbrenner oferă un cadru teoretic complex pentru analiza provocărilor societale care influențează adolescenții.

Metode de cercetare

Această lucrare utilizează o metodologie multidimensională, ce include următoarele etape:

1. Analiza documentară

S-au studiat surse de încredere, precum rapoartele UNESCO, Eurostat și datele naționale ale Republicii Moldova (www.statistica.md), pentru a identifica provocările societale globale și regionale relevante adolescenților. Această etapă a permis corelarea tendințelor globale cu realitățile locale, evidențiind aspectele care influențează dezvoltarea adolescenților.

2. Selectarea provocărilor societale

Provocările selectate pentru studiu au fost identificate în funcție de următoarele criterii:

- Relevanța pentru dezvoltarea fizică, emoțională și cognitivă a adolescenților.
- Legătura directă cu educația, sănătatea și implicarea socială.
- Impactul asupra oportunităților și incluziunii sociale.

3. Abordarea ecologică

Analiza datelor s-a realizat prin aplicarea modelului ecologic al lui Bronfenbrenner, cu următoarele elemente:

- *Microsistem*: relațiile directe (familie, prieteni, mediu educațional).
- *Mesosistem*: relațiile indirecte ca interacțiuni dintre micro sisteme (ex. adolescent-mediul).
- *Exosistem*: factori externi (ex. politici educaționale).
- *Macrosistem*: factori globali (ex. influențe culturale).
- *Cronosistem*: schimbări determinate de dinamica formării personalității adolescentului (ex. fiziologice, (meta)cognitive, afective).

Rezultate obținute

Educația, cultura învățării și managementul adecvat al acestora sunt fundamentale pentru dezvoltarea personalității adolescenților, cu toate că sistemul se confruntă cu provocări majore, precum scăderea numărului de instituții școlare în raport cu creșterea numărului de programe educaționale neacreditate ș.a. În același timp, se adâncește problema abandonului școlar, cauzată de “neconcordanța dintre competențele oferite de școală și cerințele pieței muncii” (Sandu et al., 2022). Ilustrarea grafică a problemei abandonului școlar de către adolescenții din Republica Moldova este ilustrată în Figura 1.

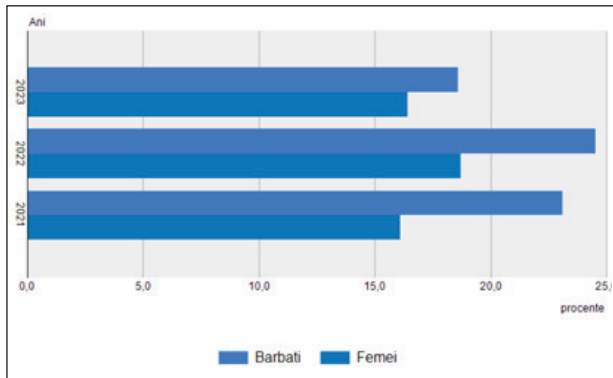

Figura 1. Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional (18-24 ani)

Sursa: <https://statistica.gov.md/ro> [2]

O altă problemă este sănătatea fizică și mintală a adolescenților. Problema abuzului de substanțe, inclusiv alcoolul și drogurile, rămâne o provocare societală majoră, după cum arată datele statistice. Alarmant este faptul că numărul adolescenților care suferă de psihoză alcoolică sau narcomanie este în creștere (Figura 2).

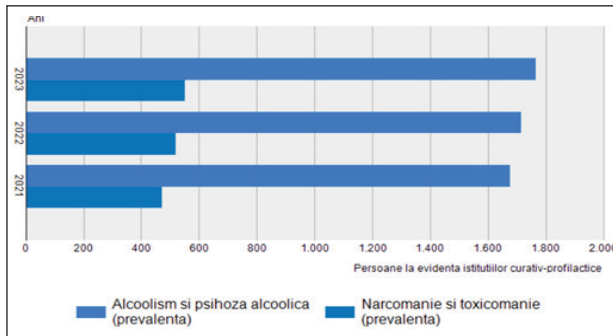

Figura 2. Evidența persoanelor la instituțiile curative-profilactice

Sursa: <https://statistica.gov.md/ro> [2]

Dintre alte provocări societale se evidențiază:

1) Tehnologiile digitale au un impact semni-

ficativ pentru dezvoltarea fizică, (meta)cognitivă, mintală și emoțională a adolescenților. Convergența tehnologiilor digitale, fizice și biologice au creat oportunități educaționale inedite, precum personalizarea învățării, autoinstruirea și autoevaluarea în medii de învățare interactivă, dar și au evidențiat multiple riscuri precum scăderea capacității de concentrare, creșterea dependenței de tehnologie și diminuarea interacțiunilor sociale directe [8]. Prin urmare, utilizarea tehnologiilor digitale necesită o abordare echilibrată pentru a maximiza beneficiile și a minimiza efectele negative asupra sănătății adolescenților.

2) Activitățile recreative: Suntem la etapa schimbărilor antropocentrice cu multiple provocări sociale, reziliența la care poate fi asigurată prin strategii interactive [10], metacogniție [11], performanță [9] care asigură managementul transformativ al acestora. Conform studiului “Participarea tinerilor din Republica Moldova la activități educaționale, culturale și de voluntariat” realizat de Institutul pentru Politici Publice (IPP), tinerii din Republica Moldova petrec un timp semnificativ în activități online, iar acest comportament influențează participarea lor în activitățile sociale și recreative față în față [3]. Prin urmare, participarea în activitățile recreative trebuie însoțite de reflexie.

3) Antreprenorialul poate crea oportunități de angajare bazate pe leadership și management transformativ. Prin dezvoltarea abilităților antreprenoriale este încurajată auto-suficiența și creșterea economică locală, este necesar ca autoritățile din Republica Moldova să dezvolte politici publice eficiente, care să sprijine tinerii și persoanele vulnerabile în formarea abilităților antreprenoriale [12].

4) Relațiile intergeneraționale sunt esențiale pentru coeziunea socială și incluziunea tinerilor și vârstnicilor într-un transfer de cunoștințe și valori între generații. Proiectele care încurajează aceste interacțiuni pot reduce sentimentul de izolare socia-

lă și pot promova o societate mai echilibrată și mai incluzivă [4].

În urma cercetării realizate, constatăm că un

program pentru adolescenți cu accent pe consilierea educațională poate fi structurat după modelul lui Bronfenbrenner (Tabelul 1).

Tabelul 1. Structura programului de consiliere educațională referitor la impactul provocărilor societale globale asupra personalității adolescenților

Stratificarea după Bronfenbrenner [1]	Provocări societale	Variabile metasisistemice	Tematici pentru instruire
Microsistem	Antreprenoriat și incluziunea socială	Antreprenoriat, leadership, norme sociale, valori europene, voluntariat, responsabilitate socială, stigmatizare.	Incluziunea socială Excluziunea socială Antreprenoriat /leadership <i>Tehnici de instruire:</i> discuție de grup, joc de rol, portofoliu
Mesosistem	Abuzul de substanțe (alcoholism)	Alcoholism, tradiții culturale, doze, conștientizare, tratament, aspecte psihopedagogice	Alcoholism Tradiții culturale Conștientizare <i>Tehnici de instruire:</i> activități cognitive și meta reflective
Exosistem	Relațiile inter-generaționale	Adolescent, matur, bătrân, copil, părinte, psihologia vârștelor	Adolescent -stigmatizare Adolescent-părinte-mediu <i>Tehnici de instruire:</i> studiu de caz, forum de discuți
Macrosistem	Valorile și impactul activităților recreative	Democrație, valori, etică, norme și responsabilitate socială, reziliență la social, digital și mediu	Valori și moralitate Reziliență digitală <i>Tehnici de instruire:</i> dezbatere: “Norme, valori și responsabilitate în Moldova”.
Cronosistem	Tehnologii digitale	TIC, globalizarea, digitalizare, manuale digitale, spațiu nelimitat, timp nelimitat	Digitalizare-virtualizare Spațiu și timp nelimitat Mediu de învățare-metavers <i>Tehnici de instruire:</i> evaluare în grup a înregistrărilor video

Sursa: Elaborat de către autor.

Conform acestui tabel, un program de instruire pentru adolescenți, structurat după modelul lui Bronfenbrenner, asigură legătura dintre consilierea educațională și amplexarea cursului de instruire

prin *variabile metasisistemice*. Prezența variabilelor metasisistemice se va regăsi în toate modulele cursurilor care alcătuiesc programul de instruire.

Concluzii

Provocările societale sunt complexe și interdependente, având un impact semnificativ asupra dezvoltării acestora. Metasistemologia educațională și modelul lui Bronfenbrenner permite o înțelegere detaliată a modului în care factorii interni și externi influențează personalitatea adolescenților. Problemele precum accesul limitat la educație, abuzul de substanțe, presiunile sociale și impactul tehnologiilor informaționale necesită soluții integrate, care să sprijine dezvoltarea adolescenților într-un mediu sănătos și echilibrat. Este esențial să se creeze un cadru educațional care să sprijine integrarea adolescenților în societate.

Referințe bibliografice

1. BRONFENBRENNER, U. *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press, 2019.
2. Institutul Național de Statistică al Republicii Moldova. *Banca de date statistice*. Disponibil la: <https://www.statistica.md>.
3. Institutul pentru Politici Publice. Participarea tinerilor din Republica Moldova la activități educaționale, culturale și de voluntariat. Raport, 2018. Accesibil la: <https://ipp.md/wp-content/uploads/2018/11/Raport-participarea-tinerilor.pdf> (accesat la 11.12.2024).
4. OECD. (2023). *Promoting Intergenerational Solidarity: Policies and Practices*. [Raport]. Accesibil la: <https://www.oecd.org> (accesat la 20.11.2024).
5. RAILEAN, Elena, TROFIMOV, Victoria. Provocările societale ale globalizării și educației în condițiile digitalizării lumii moderne. In: *Moldoscopie*, 2020, nr. 2(89), pp. 134-142. ISSN 1812-2566. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3980595>
6. RAILEAN, Elena. Education Ecosystems in the Anthropocene Period: Learning and Communication. Hershey, 2019, pp. 1-19. ISBN 13: 9781522578536. ISSN 10: 1522578536. e-ISBN 13: 9781522578543. DOI: 10.4018/978-1-5225-7853-6.ch001
7. RAILEAN, Elena. Managementul metacogniției și a strategiilor de învățare cu succes în învățământul preuniversitar. studiu sociologic analitic. In: *Moldoscopie*, 2021, nr. 2(93), pp. 113-123. ISSN 1812-2566. DOI: [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2021.2\(93\).11](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2021.2(93).11)
8. RAILEAN, Elena. Metasistemologia educațională: o nouă direcție de cercetare la frontiera dintre pedagogie și management educațional. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, Ed. XII, 6-7 octombrie 2023, Bălți. Bălți: Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți, 2024, Ediția 12, Vol. I, pp. 166-170. ISBN 978-9975-50-319-8
9. RAILEAN, Elena. Pedagogia performanței la faza a treia a inteligenței artificiale: problema spațiului, timpului și mediului de învățare. In: *Moldoscopie*, 2024, nr. 1(100), pp. 109-115. ISSN 1812-2566. DOI: [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2024.1\(100\).11](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2024.1(100).11)
10. RAILEAN, Elena. Interactive learning strategies in higher education: challenges, opportunities and risks. In: *Universitas Europa: spre o societate a cunoașterii prin europenizare și globalizare*, 16-18 octombrie 2023, Chișinău. Chișinău: Editura ULIM, 2024, Vol. 1., pp. 85-90. ISBN 978-5-86654-178-2 (PDF). DOI: <https://doi.org/10.54481/uekbs2024.v1.14>
11. ȘTEFĂNEȚ, D. *Adolescența în secolul XXI: Provocări și oportunități*. Universitatea din București, 2020.
12. UNDP Moldova. (2020). *Antreprenoriatul social și incluziunea tinerilor vulnerabili din Republica Moldova*. [Raport]. Accesibil la: <https://www.md.undp.org> (accesat la 10.11.2024).